

Správa o finančnej stabilite

Máj 2021

Odbor finančnej stability

27. mája 2021

Vývoj globálnej ekonomiky a finančného trhu naďalej ovplyvňuje pandémia:

- Prijaté fiškálne opatrenia a uvoľnenie finančných podmienok umožnilo predísť materializácii rizík, predovšetkým v podnikovom sektore
- Ceny aktív ostávajú vysoké – americký akciový index S&P 500 dosahuje nové rekordy a kreditné spready dlhopisových trhov sú blízke historickým minimám
- Signály o zvýšenom rizikovom apetíte – nárast dopytu po alternatívnych aktívach (kryptomeny, objem investovaných prostriedkov do Special Purpose Acquisition Companies a pod.)
- Riziko inflácie a nárastu úrokových sadzieb – v dôsledku realizovanej expanzívnej fiškálnej politiky

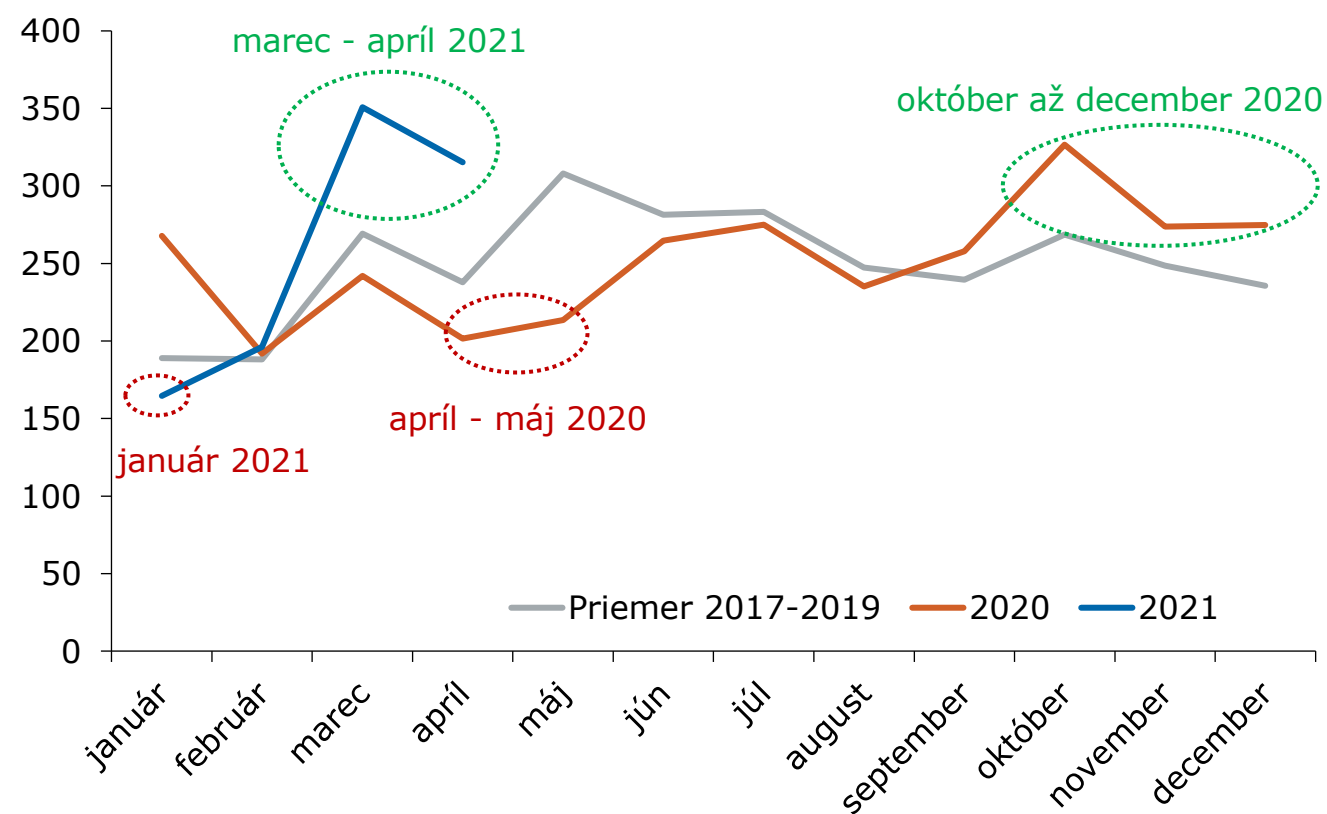
Vývoj slovenskej ekonomiky:

- Prepad o -4,8 % v roku 2020, nenaplnili sa negatívne očakávania z prvej polovice minulého roka
- Druhá vlna pandémie – hoci pribrzdila zotavovanie ekonomiky, miernejšie vplyvy ako v prvej vlne
- Nepriaznivé vplyvy na trh práce – počet nezamestnaných evidovaných úradmi práce sa od nástupu koronakrízy zvýšil o 66-tis. osôb. Miera nezamestnanosti by mala kulminovať v polovici tohto roka

Pokračovanie silných trendov

- Medziročný rast: 9,3 %
- Za posledných 2,5 roka sa dlh existujúcich dlžníkov neznížil, penetrácia vzrástla z 20,3 % na 22,7 %
- Vysoká konkurencia na trhu
 - Pokračuje pokles sadzieb
 - Zvýšená aktivita pri refinancovaní
 - Uvoľnenie štandardov na predkrízovú úroveň
 - Zvýšené čerpanie výnimiek z limitov

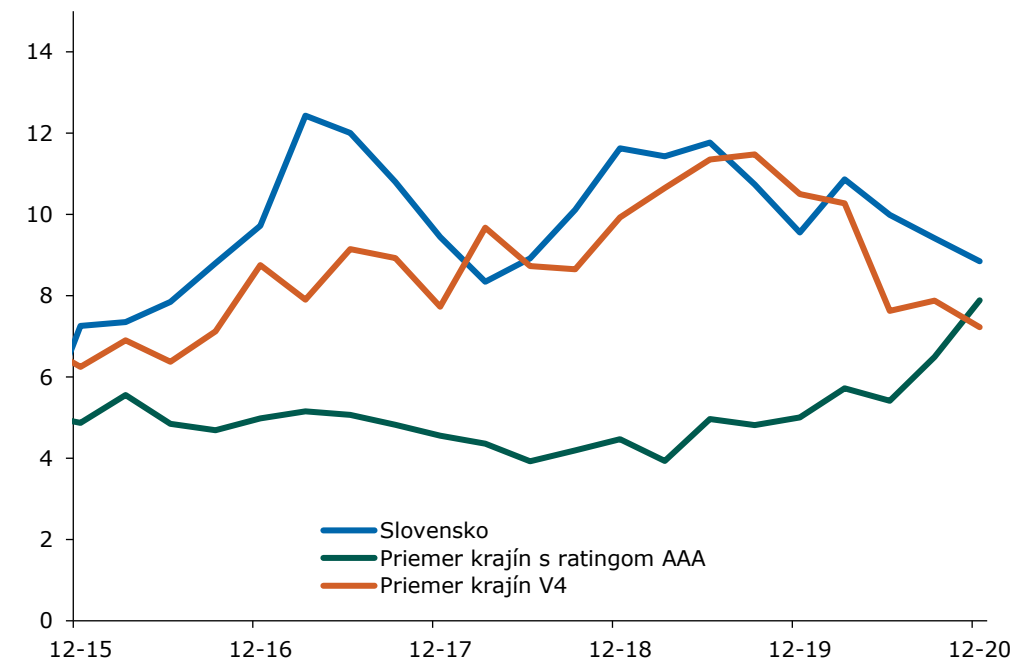
Medzimesačný prírastok objemu úverov na bývanie (mil. EUR)

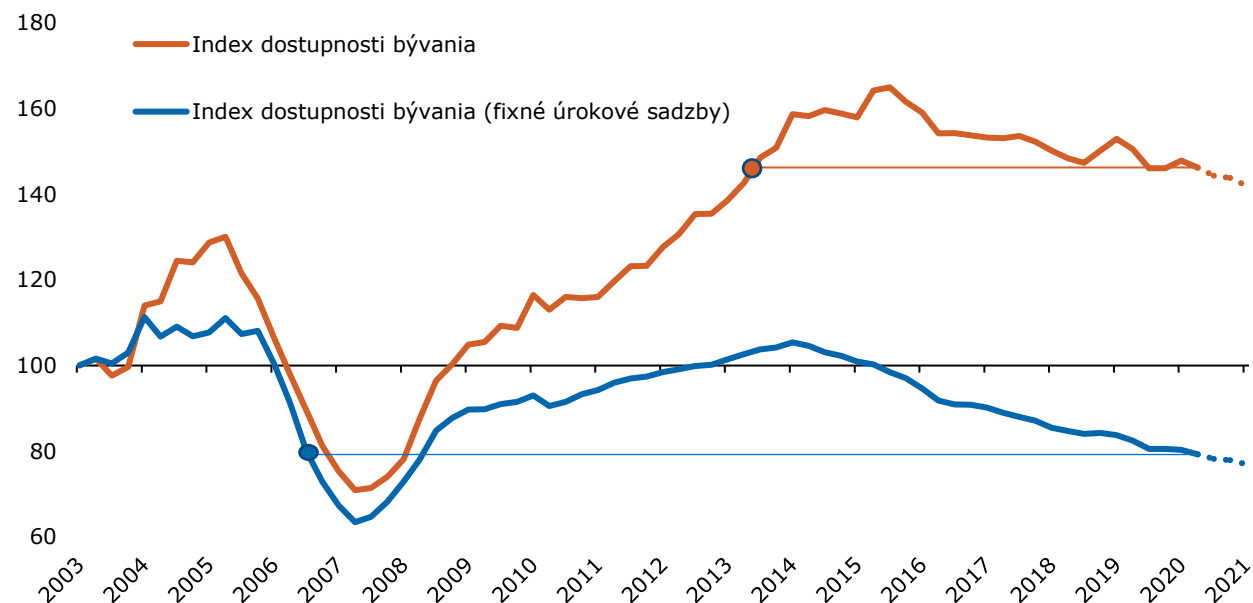
Rast cien bývania pokračoval v takmer celej Európe

- Význam trhu bývania pre finančnú stabilitu sa ďalej zvyšoval
- Pokračoval výrazný vplyv úrokových sadzieb na dostupnosť bývania
- Niektoré výpočty naznačujú, že cena bývania rástla rýchlejšie ako vybrané fundamenty

Rast cien nehnuteľností v EÚ

Vplyv úrokových sadzieb na dostupnosť bývania

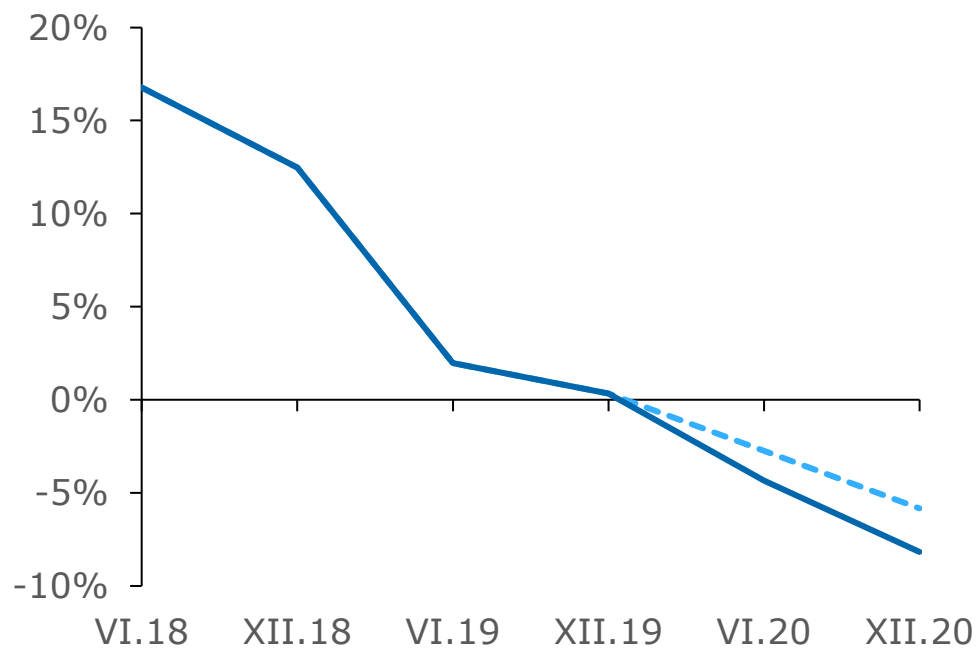

Medziročný pokles o 8,5 % (v bankách) a 13 % (v nebankových spoločnostiach) - hlavné faktory:

- Zmena správania sa klientov:
 - Nižší dopyt v dôsledku poklesu spotreby
 - Obozretné správanie klientov
 - Väčšie výpadky produkcie najmä počas lockdownov
- Zmena správania sa bánk:
 - Nižší rizikový apetít a vyššie rizikové marže počas I. vlny
 - V II. vlne sa úverové štandardy vrátili takmer na predkrízovú úroveň
- Sprísnenie DSTI: len čiastočný vplyv
- Iné dlhodobejšie faktory
 - Postupná saturácia trhu
 - Refinancovanie spotrebiteľských úverov do úverov na bývanie
 - Sprísnenie podmienok poskytovania pre predschrvalené úvery

- Medziročný pokles objemu novoposkytnutých úverov k decembru 2020 o 33 %
 - Z toho 19 p. b. bolo vplyvom pandémie
- Sprísnenie DSTI sa dotklo asi tretiny úverov, väčšina bola poskytnutá s nižším DSTI
- Bez sprísnenie DSTI by bola medziročná zmena spotrebiteľských úverov -5 % (oproti aktuálnym -8 %)

Vplyv DSTI na tempo rastu spotrebiteľských úverov

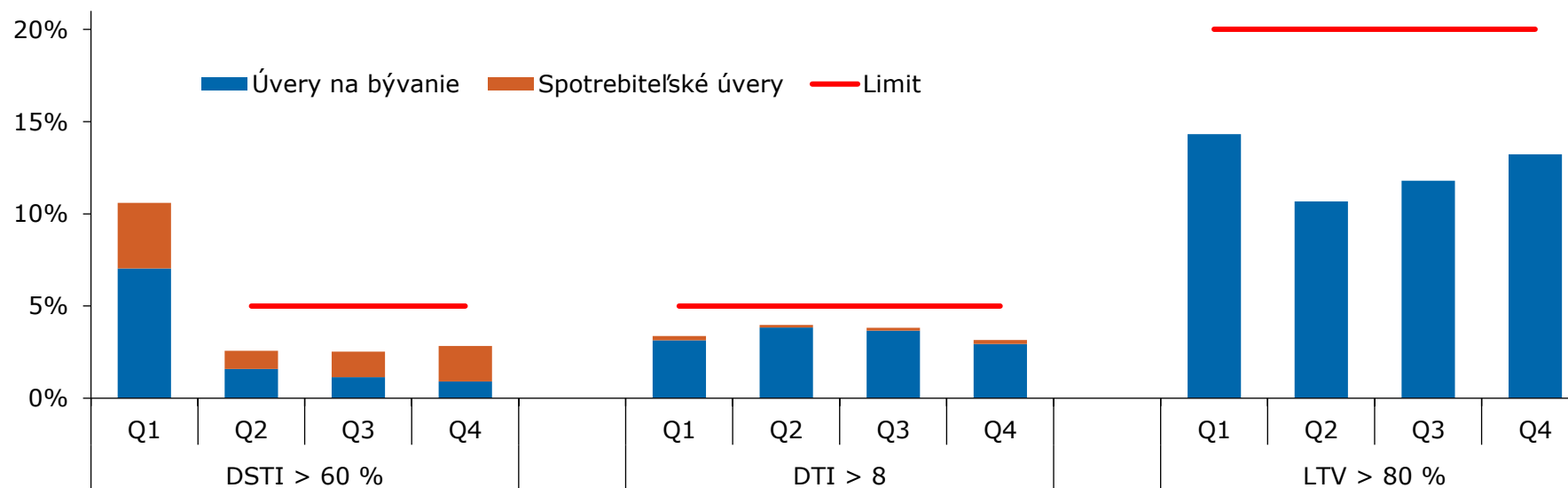
Zmena v objeme „pure new“ vrátane navýšenia

DSTI	Medziročná zmena: Jún 2020	Medziročná zmena: December 2020
(0 %, 50 %]	- 20 %	- 19 %
(50 %, 60 %]	+ 14 %	+ 26 %
(60 %, 100 %]	- 67 %	- 77 %
Spolu	- 32 %	- 33 %

Pandémia mala vplyv na úverové štandardy

- Úverové štandardy sa už priblížili úrovniam pred pandémie
- Pri DSTI a LTV banky mierne uvoľnili úverové štandardy
- Limity nepredstavovali výraznejšie obmedzenie ani na úrovni sektora, ani na úrovni individuálnych bánk
- Výnimky pri limite na DSTI boli vo zvýšenej miere alokované na spotrebiteľské úvery

Podiel úverov poskytnutých v rámci výnimiek z úverových štandardov k celkovému objemu nových úverov (%)

Napriek prepadu tržieb počas koronakrízy sa likviditná situácia podnikov zlepšila

- Časť podnikov sa predzásobila úvermi + kombinácia štátnej pomoci, odkladov a najmä poklesu nákladov
- Podniky, ktoré čelili vyššiemu výpadku tržieb, mali pred krízou viac likvidity

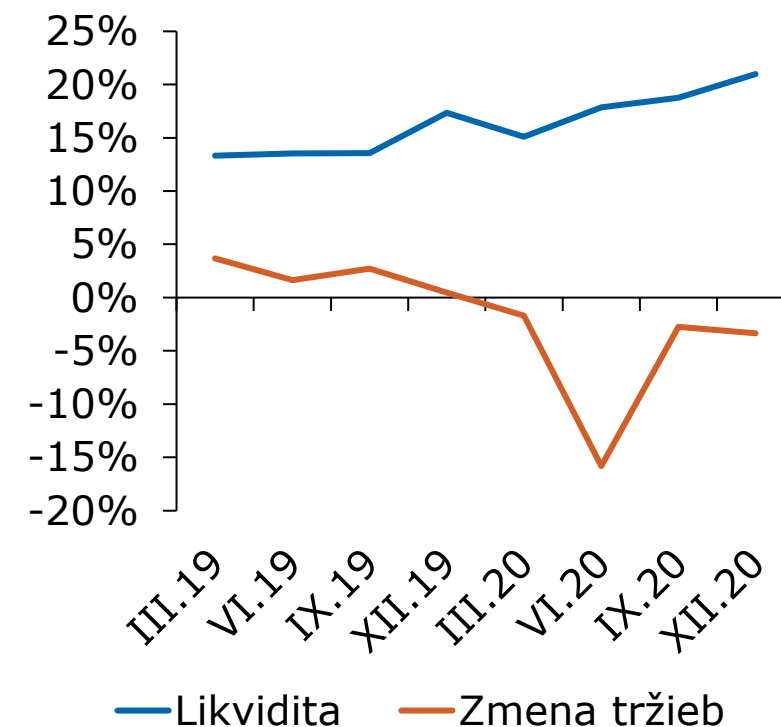
Mierne zrýchlenie úverov súkromným podnikom v marci (4,2 %)

- Rástli najmä úvery mikropodnikom a malým podnikom
- Čiastočné zvýšenie krátkodobej investičnej aktivity, oslabil sa však záujem o prevádzkové financovanie

Výraznejšie spomalenie rastu úverov v apríli (0,7 %)

- Z dôvodu predchádzajúceho predzásobenia + zatiaľ sa neobnovil záujem o dlhodobjšie uvoľnenie
- Najväčšie spomalenie nastalo vo financovaní prevádzky
- Pokles najmä pri veľkých podnikoch, úvery mikropodnikom a malým podnikom stabilný rast

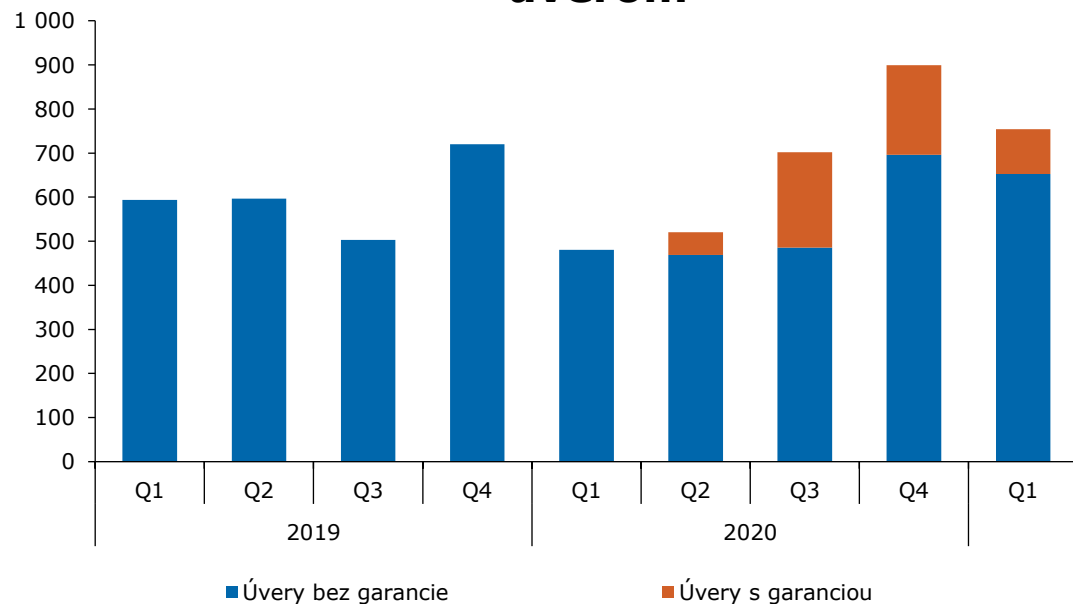
Likvidita podnikov rástla napriek výpadku tržieb

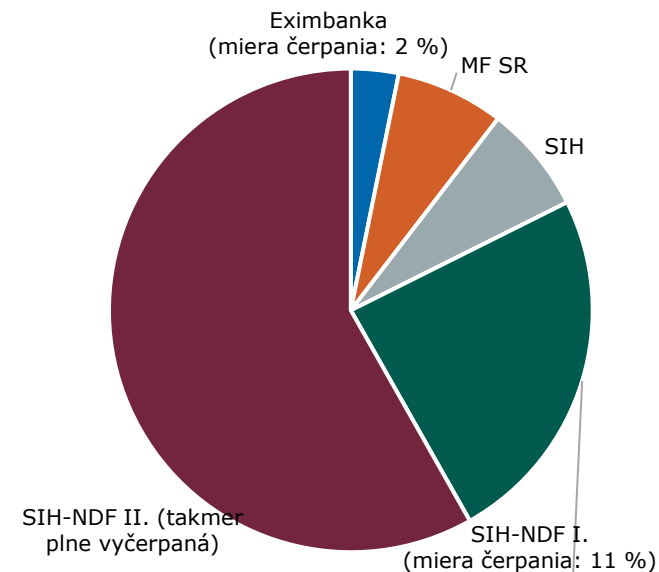
Ukazovateľ likvidity je definovaný ako podiel finančných aktív (hotovosť a bankové účty) k záväzkom.

- Významná úloha najmä pri financovaní malých a stredných podnikov
 - V niektorých mesiacoch viac ako polovica produkcie, príspevok k rastu úverovania
 - Pri menších podnikoch by bol rast úverov bez garancií nižší o 5 p. b.
 - Nerovnomerné čerpanie jednotlivých schém – rôzna miera administratívnych požiadaviek
- Pokles záujmu počas roka 2021

Čerpanie garancií a ich príspevok k novým úverom

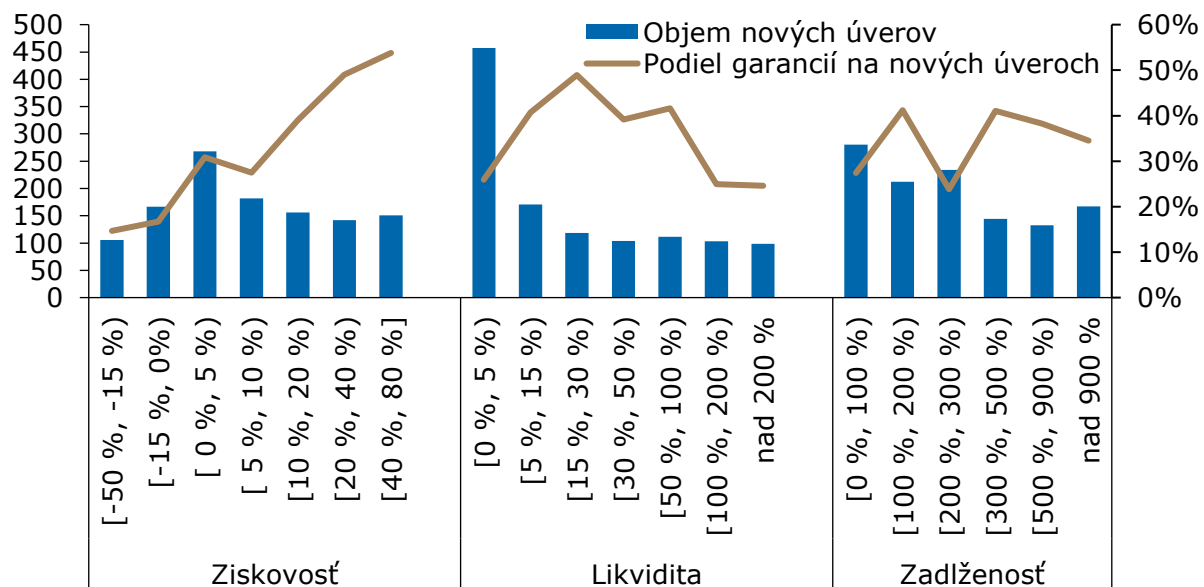
Štruktúra celkového objemu garancií poskytnutých podľa jednotlivých schém (%)

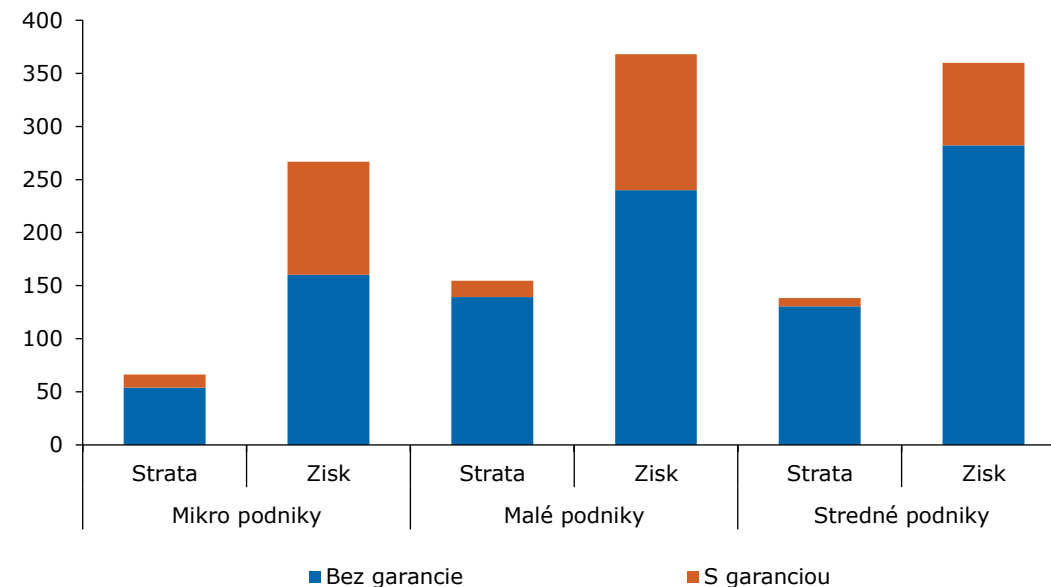
Banky zohľadňovali predkrízovú situáciu podnikov

- Najrizikovejšie podniky mohli čeliť obmedzenej dostupnosti garancií, v príp. stratových mikropodnikov aj financovania celkovo
- Vyššia zadlženosť nebola obmedzujúcim prvkom, kým nižšia likvidita a ziskovosť podnikov sa spájajú s nižším podielom garancií na nových úveroch
- K zodpovednému zohľadneniu životaschopnosti podnikov prispel aj strop na úrokovú sadzbu

Čerpanie garancií a ich príspevok k novým úverom

Tok nových úverov a garancií podnikom, ktoré boli pred krízou v zisku, resp. v strate

- **Sektor sa pravdepodobne negatívnym vplyvom nevyhne**
 - Vplyvy budú postupné, selektívne a závislé od rýchlosti ekonomického oživenia
 - Vplyv zmeny spotrebiteľského správania, home officu a odkladu expanzných plánov
- Najväčší vplyv: obchodné centrá (dočasný) a hotely (pri biznis hoteloch môže byť trvalejší)
- Len malý vplyv pri priemyselných a skladových priestoroch
 - Miera neobsadenosti však mierne vzrástla, čiastočne aj kvôli špekulatívnej výstavbe
- Kancelárie budú čeliť poklesu záujmu, nájomné zmluvy sa však budú prerokovávať postupne
 - Vyšší vplyv najmä pri horšej lokalite alebo nižšej kvalite
 - Nárast miery neobsadenosti z 8,7 % na 12,6 %

Doterajší vývoj zlyhaných úverov

- Podiel zlyhaných úverov v retaili zatiaľ nerastie, pri podnikoch len veľmi mierne

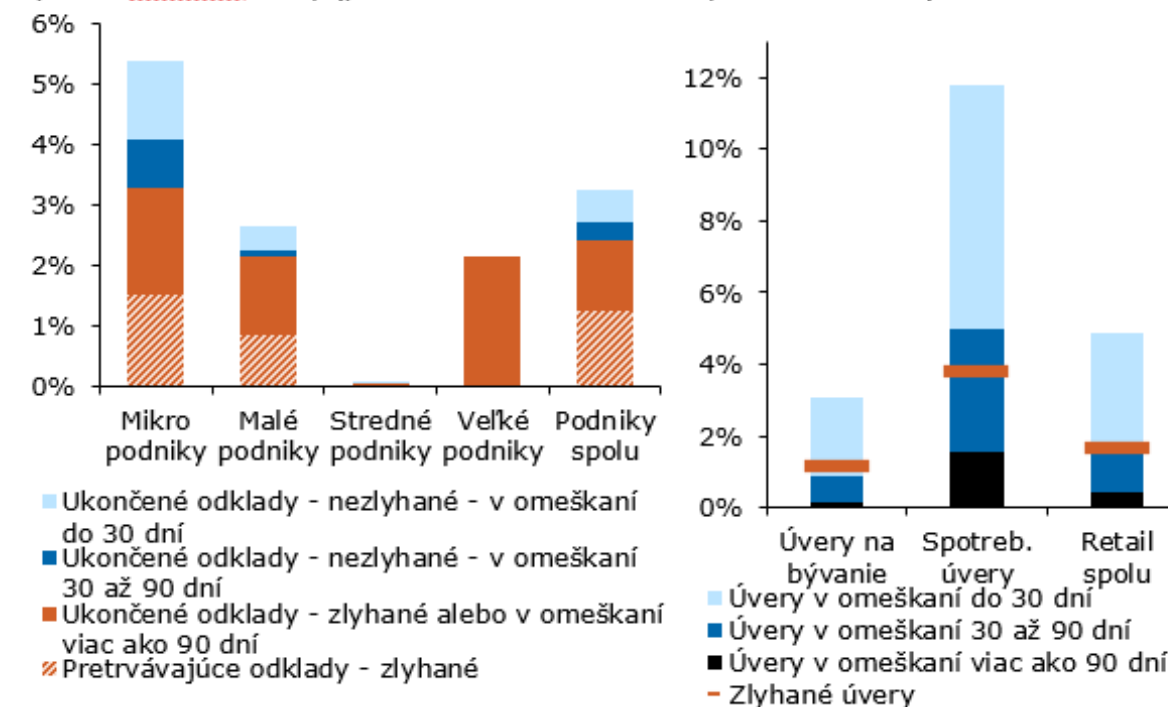
Odhad možného podielu novo-zlyhaných úverov

- Podľa doteraz ukončených odkladov
 - 0,7 % úverov retailu a 0,9 % úverov podnikom
- Odhad úverov v riziku podľa našich simulácií
 - Základný scenár:
 - 1,3 % úverov retailu a 3,4 % úverov podnikom
 - Nepriaznivý scenár:
 - 3,6 % úverov retailu a 6,5 % úverov podnikom
- V porovnaní s minulou FSR sú odhady optimistickejšie

Prehľad podielu úverov so zhoršenou kvalitou pri úveroch, pri ktorých bol poskytnutý odklad

Vľavo: Úvery podnikom (podiel na všetkých úveroch, pri ktorých bol poskytnutý odklad; %)

Vpravo: Retailové úvery (podiel na úveroch s ukončeným odkladom; %)

Rastúci podiel úverov, ktoré budú splácané aj počas dôchodkového veku dlžníkov

Trendy:

- Rastie podiel týchto úverov aj počet rokov presahujúcich do dôchodkového veku dlžníka
- Predlžovanie doby splatnosti pri refinancovaní
- Silná konkurencia vytvára tlak na ďalšie uvoľňovanie

Hlavné riziká

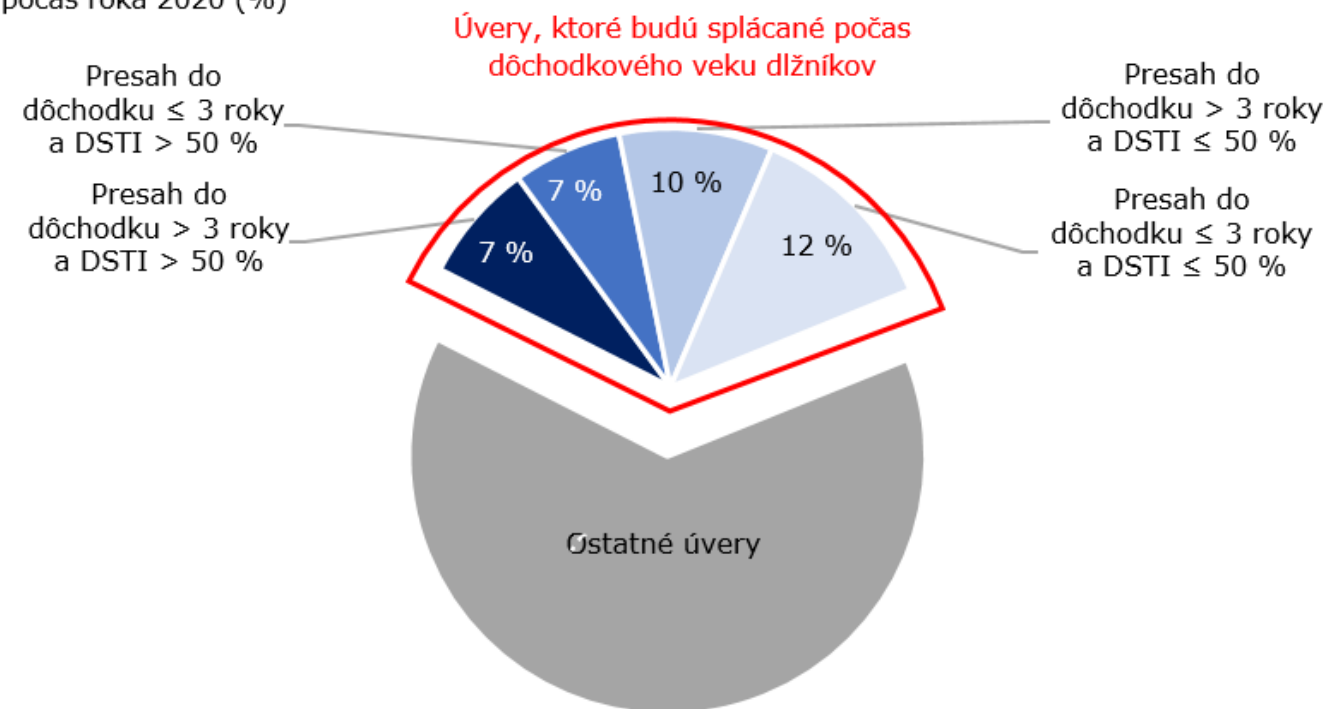
- Pokles príjmu po dosiahnutí dôchodkového veku
- Veľmi malá skúsenosť bánk so splácaním úverov v dôchodkovom veku dlžníka
- Zdravotné riziká
- Sociálne dôsledky v prípade nesplácania
- Pokrytie rizík kolaterálom je proti duchu legislatívy
- Znižuje sa priestor na odklady / zníženie splátok

Zmierňujúce faktory

- Možné mimoriadne splátky / kumulácia úspor
- Možné legislatívne zmeny

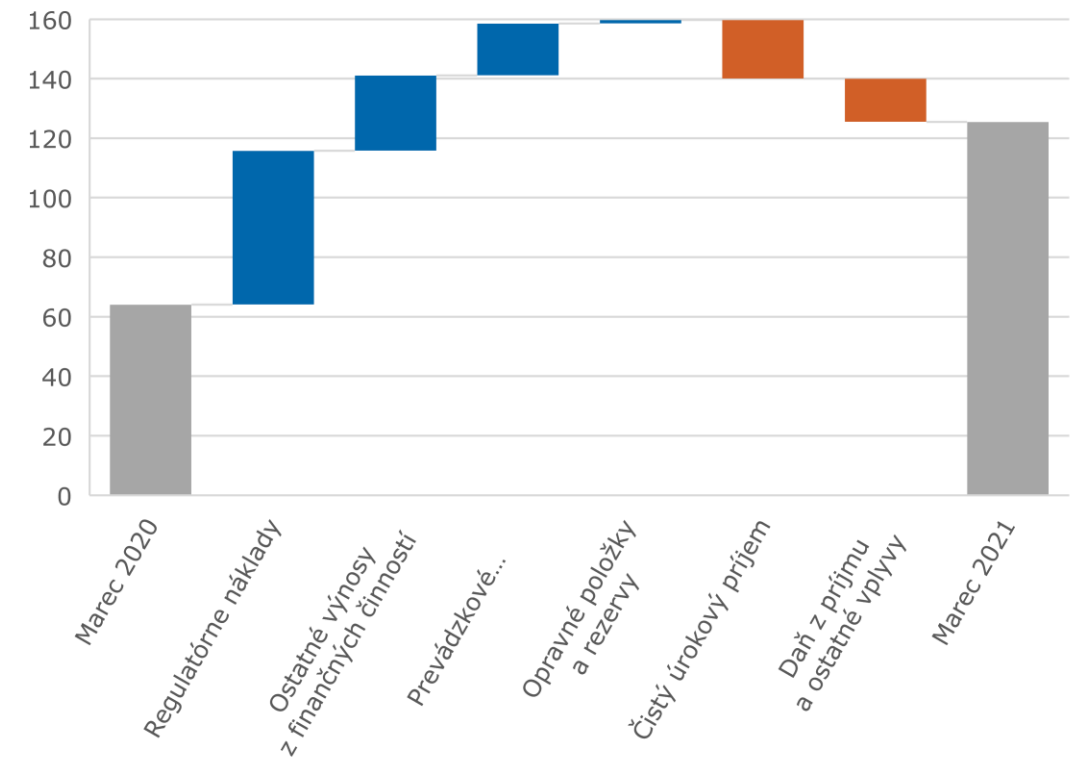
Riziková úroveň úverov na bývanie, ktoré budú splácané aj po dosiahnutí dôchodkového veku klientov

Podiel jednotlivých kategórií na celkovom objeme nových úverov na bývanie poskytnutých počas roka 2020 (%)

- K marcu 2021 medziročný nárast zisku sektora o 96 %
 - Akcelerácia vďaka zrušenému bankovému odvodu a pozitívnemu preceneniu finančných nástrojov
 - Kreditné náklady na úrovni minulého roka
 - Naďalej však zisk sektora o štvrtinu nižší ako priemer za roky 2017 - 2019
- Pokles úrokových marží zintenzívnený nižším príspevkom výnosnosti z nových úverov v ostatných 2 štvrtrokoch
- Príjmy z poplatkov v pomere k úverom a vkladom klesli
- Po zvýšenej preventívnej tvorbe opravných položiek v 2. štvrtroku 2020 a zrušení bankového odvodu sa ziskovosť slovenských bánk dostala k septembru 2020 opäťovne na úroveň mediánu EÚ

Čistý zisk a najvýznamnejšie vplyvy na jeho medziročný pokles (mil. EUR)

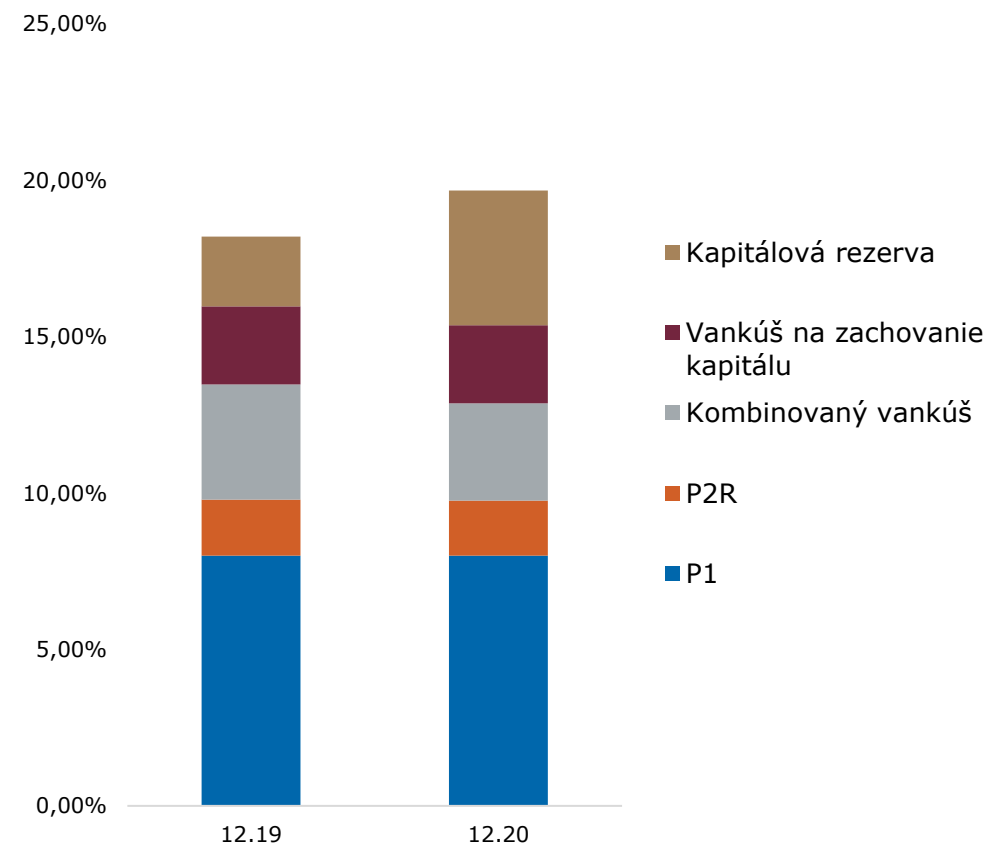

Poznámka: „Regulátorne náklady“ : bankový odvod, príspevky do Rezolučného fondu a Fondu ochrany vkladov a poplatky za dohľad a „Ostatné výnosy s fin. činností“: príjem z poplatkov a provízií a kladné precenenie finančných nástrojov

Napriek pandémie sa solventnosť bankového sektora počas roka 2020 výrazne zlepšila (z 18,2 % na 19,7 %)

- Faktory zvýšenia voľného kapitálu v bankách
 - Ponechanie zisku z roku 2019
 - Spomalenie rastu objemu rizikovo-vážených aktív
 - Uvoľnenie kapitálových požiadaviek zo strany ECB a NBS
- Banky majú dostatok kapitálu a likvidity na pokračovanie úverovania
- ECB aj ESRB komunikujú, že banky majú možnosť využiť aj kombinovaný vankúš
- NBS je pripravená pristúpiť k znižovaniu proticyklického kapitálového vankúša
- Kapitálová primeranosť sektora sa v prvom štvrtroku zvýšila z 19,7 % na 20,4 %,

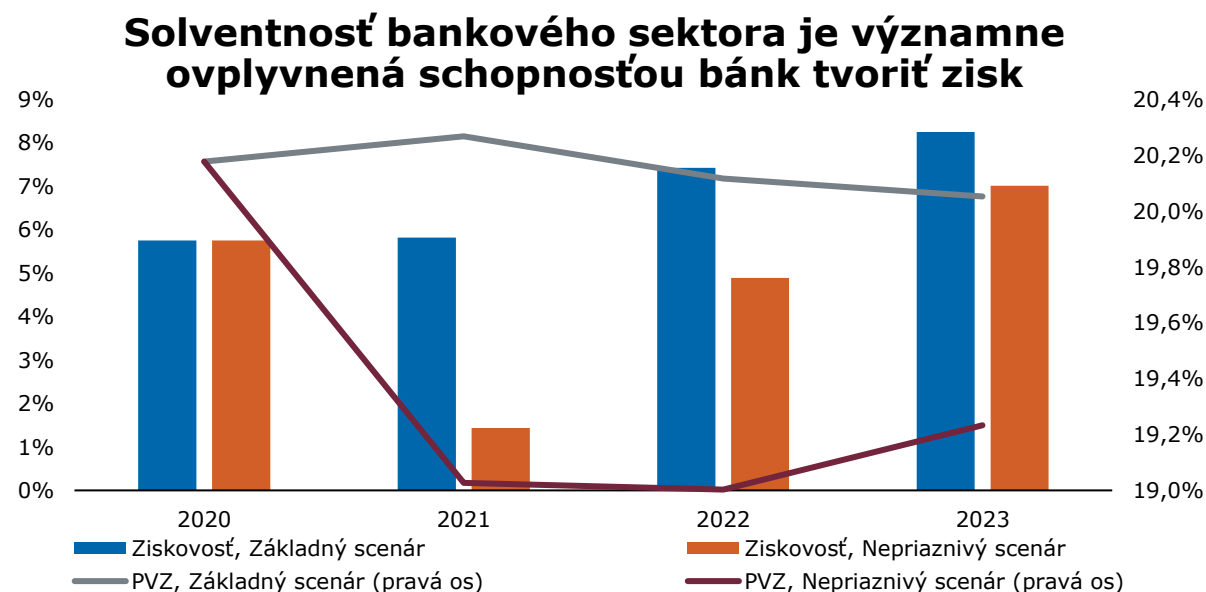
Nárast voľného kapitálu (% RWA)

Poznámka: Kombinovaný vankúš je tvorený proticyklickým kapitálovým vankúšom, vankúšom systémového rizika, vankúšom pre významné banky a odporúčania druhého piliera.

Banky by mali byť schopné vysporiadať sa so stratami spôsobenými koronakrízou aj v prípade pretrvávajúceho nepriaznivého vývoja:

- Významné banky sú schopné hospodáriť s kladným výsledkom aj v nepriaznivom scenári, zisk menej významných bánk je výrazne citlivý na ekonomický vývoj a vývoj na finančných trhoch
- Hlavný zdroj strát v oboch scenároch predstavujú straty z kreditného rizika - objem mimoriadnych kreditných strát presiahne úroveň ich bežnej tvorby o vyše polovicu. V nepriaznivom scenári je objem mimoriadnych kreditných nákladov trojnásobne vyšší oproti základnému scenáru
- Solventnosť bankového sektora by ani v stresovom scenári nemala klesnúť pod 19 % RWA

- **Pandémia zasiahla poisťovne z viacerých strán, výsledok roka 2020 bol však pomerne priaznivý**
 - Poistné ubudlo v klasickom (-11,6 %) aj investičnom životnom poistení (-8,5 %), a to hlavne kvôli nižšej produkcii. Obava z hromadných odkupov sa zatiaľ nenaplnila
 - Neživotné poistenie spomalilo, ale stále si zachovalo rast (+1,8 %). Napriek tomu došlo k zlepšeniu hospodárenia, a to vďaka úsporám na poistných plneniach v poistení áut
 - Hodnota aktív sa vyvíjala podľa všeobecných trendov na finančných trhoch, straty z jari 2020 sa do konca roka 2020 výrazne zmiernili
- **Zisk sektora vzrástol o 9,8 %, najvýraznejšie od roku 2016**
 - Solventnosť sektora zostala prakticky nezmenená
 - Vzrástol podiel *očakávaných ziskov z budúceho poistného (EPIFP)* na kapitáli, zo 49 % na 58 %
 - V stresovom testovaní všetky poisťovne odolali nepriaznivému scenáru

- **Viaceré riziká pretrvávajú aj v roku 2021**
 - Otázne sú najmä možné zvýšené zlyhávania úverov a bankroty cestovných agentúr
 - Prostredie nízkych úrokových sadzieb naďalej vytvára tlak na hospodárenie v životnom poistení
- **V poslednom období prebiehajú na trhu početné inštitucionálne zmeny**
 - Motiváciou sú ekonomické úspory a zníženie regulátorného bremena, hrozia však aj viaceré riziká
 - Zlučovanie poisťovní môže viesť k deformácii konkurenčného prostredia
 - Transformácie na pobočky oslabujú právomoci dohľadu NBS a znižujú množstvo vykazovaných údajov na minimum
 - Podiel pobočiek na trhu je asi 26 % v životnom poistení a 17 % v neživotnom poistení

Vývoj v dôchodkovom sporení:

- Po spomalení prítoku nových príspevkov a sporiteľov v 2. a 3. pilieri dôchodkového sporenia po nástupe koronakrízy nasledovalo ich zvýšenie v druhej polovici roka 2020
- Hodnota majetku v druhom pilieri dôchodkového sporenia rástla o 11 % v r. 2020 (+ 3,5 % v 1.Q 2021) – vplyv nových príspevkov ale aj dôsledok zhodnotenia aktív
- Zvýšenie zostatkovej splatnosti a durácie dlhových cenných papierov v portfóliu dôchodkových fondov a nárast podielu akciovej zložky – snaha o výnosnejšie aktíva v prostredí nízkych úrokových sadzieb

Vývoj v tuzemských podielových fondoch:

- Spomalenie rastu NAV oproti roku 2019 na polovicu (+6 %)
- Najvyššie predaje vykázali zmiešané podielové fondy, nasledované realitnými a akciovými fondmi. V porovnaní s minulými rokmi vykazovali zvýšené odpredaje najmä akciové fondy

Proticyklický kapitálový vankúš:

- Doterajšie rozpúšťanie CCyB bolo v súlade s doterajšou tvorbou opravných položiek
- Tvorba opravných položiek k aprílu 2021 bola na úrovni predkrízového obdobia
- K ďalšiemu znižovaniu CCyB by bolo možné pristúpiť:
 - Ak by opravné položky začali opäť intenzívnejšie rásť alebo
 - Ak by sa znížila rizikovosť úverových portfólií bánk
- Je potrebné zohľadniť aj pokračujúci rast na trhu úverov a trhu nehnuteľností - podporovaný nízkymi úrokovými sadzbami
- Prehlbovanie týchto trendov by mohlo znamenať, že riziká sa ďalej kumulujú a určitá miera CCyB je potrebná